

PLAN FOR TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ

Vedtatt i Levekårsutvalget og
samarbeidsutvalget november 23

Revidert med vedlegg 22.04.24

Aremark barnehage

Innhold

INNLEDNING	2
Rammeverk	2
ET TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ	3
Alle barn skal oppleve:	3
For å sikre dette må personalet:	3
Tegn på at barn trives og har det bra:	3
MOBBEATFERD I BARNEHAGEN	4
MOBBING ELLER KONFLIKT	4
ROBUSTE BARN:	4
HVILKE MEKANISMER OPPRETTHOLDER MOBBING	5
HANDLINGSHJUL – FOR Å SIKRE ET GODT BARNEHAGEMILJØ	6
1. FØLGE MED – OBSERVERE	6
2. GRIPE INN	7
3. VARSLE	8
4. UNDERSØKE	8
5. SETTE INN TILTAK/AKTIVITETSPLAN	8
IVARETA ALLE INVOLVERTE NÅR MOBBEATFERD AVDEKKES	9
FOREBYGGE	9
Styrer:	10
Pedagogisk leder:	10
Hele personalet:	10
Samarbeid mellom hjem og barnehage	11
Foresatte kan forebygge mobbeatferd ved å:	11
Viktig å tenke gjennom:	11
Samarbeid med andre instanser	12
Kontinuitet/ årshjul	12
Kilder:	12
Mal for aktivitetsplan	13
Mal for observasjonlogg	15
Mal for undersøkelse ved mistanke om at en ansatt i barnehagen har krenket et barn	16
Skjerpet aktivitetsplikt §43	16
Mal for varsling ved mistanke om at en ansatt i barnehagen har krenket et barn	17
Skjerpet aktivitetsplikt §43	17
Tiltak når ansatte krenker barn	18
Rutine ved mistanke eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø	19

Sjekkliste for barnehagens psykososiale barnehagemiljø.....	21
BARNESAMTALER	24
Skjema for kartlegging av relasjoner	26
RELASJONSBAROMETER.....	27
Kartlegging av barnehagemiljøet – Vennskapsbuss.....	28

INNLEDNING

Det er et mål for barnehagene at alle barn skal ha det trygt og godt. I dette ligger at barna skal trives og de skal oppleve inkludering og mestring hver dag. I henhold til Rammeplan for barnehagen, er barnehagene forpliktet til å arbeide for at alle barn skal ha et godt og inkluderende oppvekst- og læringsmiljø. De siste årene har det vært økt fokus på mobbing som et betydelig samfunnsproblem i Norge. Det er også satt fokus på at mobbeatferd starter allerede i barnehagen.

Alle ansatte i barnehagene må vite hvordan de kan arbeide for – og vite – at barn trives og er inkludert i lek og samspill. De ansatte må vite hva mobbeatferd er, og hvordan de kan forebygge- og avdekke mobbeatferd. De må også vite hva de skal gjøre dersom de oppdager mobbeatferd. Vi må ta inn over oss at det å bli utsatt for mobbeatferd er vondt når det skjer, og dersom ikke voksne griper inn, vil det kunne prege barnet resten av livet. Det er viktig- og nødvendig at personalet i barnehagene og barnas foresatte arbeider sammen for barnas trivsel og trygghet og mot mobbing.

Denne planen er utarbeidet av arbeidsgruppa i barnehagen og vi har tatt utgangspunkt i Plan for trygt og godt barnehagemiljø for Mandal kommune.

Rammeverk

Denne planen bygger blant annet på de forente nasjoners (FN) barnekonvensjon, barnehageloven kapittel VIII og rammeplan for barnehagen.

«Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.»
(Rammeplan, 2017 s. 11)

ET TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ

Alle barn skal oppleve:

- Å bli ønsket velkommen i barnehagen hver morgen.
- Å ha noen å leke med.
- Å være viktige for andre barn og voksne.
- Forutsigbarhet i barnehagedagen.
- Mestring hver dag.

For å sikre dette må personalet:

- I tett samarbeid med foresatte sikre en god oppstart i barnehagen, hvor det legges vekt på tilknytning.
- Tilby en oppstarts samtale med foresatte like etter barnet har startet i barnehagen.
- Møte barna med en hilsen og et smil når de kommer til barnehagen.
- Være der barna er for å vite hvordan barna har det, og kunne hjelpe når det trengs.
- Observere i lek og andre aktiviteter.
- Hjelpe og støtte barn i/inn i lek – delta i lek.
- Være varme og grensesettende voksne, støtte og være en trygg havn i tråd med teorien til Circle of security – Trygghetssirkelen.
- Sørge for at barnehagen har forutsigbare rutiner.
- Sørge for at barna ikke har for mange å forholde seg til. Alle barn får en primærkontakt ved oppstart i barnehagen.
- Ta initiativ til aktiviteter og samspill som fremmer et inkluderende læringsmiljø.
- Være bevisst at de er modeller for barnas sosiale atferd.
- Korrigere hverandre dersom noen opplever at andre ansatte mobber eller krenker barn eller andre voksne.
- Hjelpe hverandre til å bli oppmerksomme på barn som ikke trives, som plages eller ekskluderes.
- Være interessert i å snakke med barn, og ta initiativ til samtaler.
- Lytte til det barna forteller eller kommuniserer på andre måter.
- Lære barn om følelser, hvordan de kjennes og hva de heter.
- Snakke med barna om hvordan vi skal være mot hverandre slik at alle kan ha det bra.
- Ha tett kontakt og samarbeid med barnas foresatte hvor trivsel er et viktig tema. Dersom personalet er bekymret for et barn, deles det tidlig med foresatte. (Med unntak av mistanke om vold og seksuelle overgrep.)

Tegn på at barn trives og har det bra:

- Smil og latter.
- Deltar i lek – og kommer med innspill og forslag. Har varierte roller.
- Har venner.
- Har lyst til å gå i barnehagen.
- Tør å si ifra til en voksen dersom det er noe som ikke er bra.

MOBBEATFERD I BARNEHAGEN

«Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, og å være en betydningsfull deltager i fellesskapet og muligheten til medvirkning.»

(Lund, Helgeland & Kovac, 2017)

På grunn av utviklingsmessige faktorer, tenker vi, i likhet med Pål Roland i boka «Mobbeatferd i barnehagen», at det er hensiktsmessig å bruke begrepet «mobbeatferd» i stedet for «mobbing» når vi snakker om barn i barnehagealder.

I skolen er det vanlig å bruke definisjonen til Olweus, hvor det legges vekt på at den som mobber har en **intensjon** om å skade den som blir mobbet. **Gjentakelse** er en sentral faktor, og det er en **ubalanse i styrkeforholdet** mellom de involverte for at det kan kalles mobbing. Det er uenigheter blant fagfolk om denne definisjon kan brukes på barnehagebarn. Diskusjonen handler mest om hvor vidt barn i barnehagealder handler med en **intensjon** om å skade. Det viktigste for personalet må være å oppdage og stoppe alle former for negative handlinger og begynnende mobbeatferd. Dersom dette ikke blir stoppet, kan det utvikle seg til uheldig samhandlingsmønstre, som over tid resulterer i mobbing.

MOBBING ELLER KONFLIKT

Det er helt naturlig at det er konflikter blant barn. I konflikter er de involverte **likeverdige parter**, mens det ved mobbing er ubalanse i styrkeforholdet. Ved mobbing dreier det seg ofte om gjentatte negative handlinger, der det kan være en hensikt bak, og den som utøver mobbeatferden vil ønske å søke makt, kontroll eller materielle ting.

Det er viktig at personalet – og foreldre er bevisst på forskjellene mellom konflikt og mobbing, og håndterer disse ulikt. For å bli klar over om det handler om mobbeatferd, er det ofte nødvendig med nærmere undersøkelser av den aktuelle situasjonen, for å forstå hva slags type negativ interaksjon det er mellom de involverte barna.

Det kan være nødvendig at voksne hjelper barn til å løse konflikter, men det er en viktig sosial kompetanse for barn at de lærer å løse konflikter selv.

ROBUSTE BARN:

Det kan oppstå et spenningsforhold mellom lovens krav om nulltoleranse og barnets mulighet til å lære seg og håndtere vanskeligheter i samspill med andre. Foresatte og ansatte må samarbeide om hvordan de skal bidra til å styrke barns robusthet, tåleevne og motstandskraft, i møte med hverdagens opp- og nedturer.

Målet er at barna skal stå trygt i seg selv, være bevisst sine ressurser, håndtere vanskelige situasjoner og komme styrket ut av erfaringer de får gjennom livet. De ansatte skal veilede barnet til å håndtere det som oppleves som vanskelig. Det å skille mellom hva barn må lære seg å tåle for å bli robuste, og det å bli utestengt eller krenket kan i enkelte tilfeller være vanskelig. Da må man gå tilbake og gjøre undersøkelser slik plikten beskriver, og i slike tilfeller blir samarbeidet med foreldrene ekstra viktig.

Psykisk helse og kunnskap om egne følelser henger nøye sammen. Derfor er det viktig at barn blir kjent med egne følelser, slik at de kan forstå og håndtere de på en hensiktsmessig måte. Det er når følelsene samarbeider med fornuften vi fungerer best. Når barn forstår egne følelser, øker også evne til å forstå andre.

Barnehagen skal være et trygt og utfordrende sted der barna kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap. Barna skal få støtte i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser. (Rammeplanen s. 11)

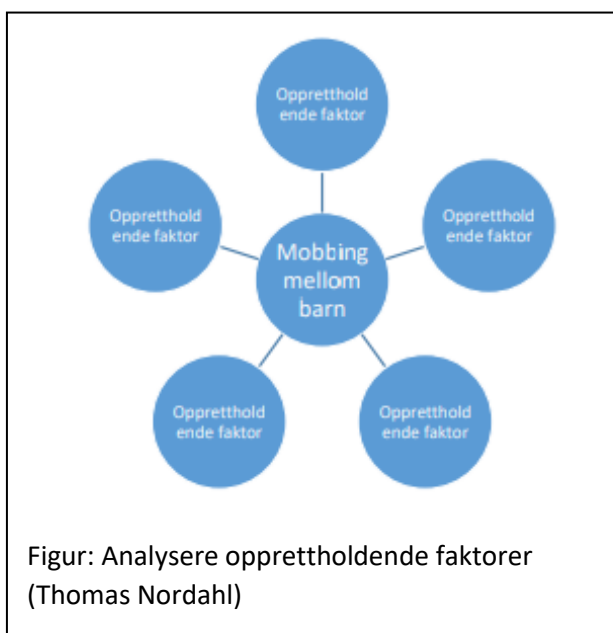
HVILKE MEKANISMER OPPRETTHOLDER MOBBING

Det er alltid en rekke faktorer i læringsmiljøet og pedagogisk praksis som sammen har innflytelse på barn og unge sin læring og utvikling. Læring hos barn og unge er et resultat av det samspillet de har med sine omgivelser og dermed kvaliteten på omgivelsene. Denne tilnærmingen bør også legges til grunn for å forstå mobbing og krenkelser. (Thomas Nordahl)

For å forebygge eller stoppe mobbeatferd, er det nyttig å analysere om det er opprettholdende faktorer i barnets omgivelser, som bør endres.

Eksempler på opprettholdende faktorer:

- Ansatte som ikke reagerer likt på uønskede hendelser.
- Dårlig relasjon mellom barn og voksen.
- Barn som er veldig dominerende i gruppa.
- Konfliktfylte relasjoner mellom barn.
- Liten oppfølging i frileken ute.
- Manglende grenser hjemme.
- Vansker hjemme.

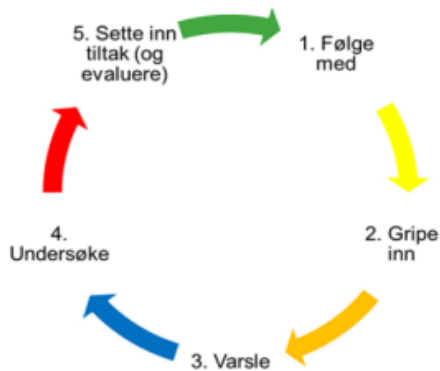

Figur: Analysere opprettholdende faktorer (Thomas Nordahl)

HANDLINGSHJUL – FOR Å SIKRE ET GODT BARNEHAGEMILJØ

Styrer må se til at alle ansatte forstår hvor viktig dette arbeidet er, og sikre at personalet har en felles forståelse av begrepene som brukes.

Handlingshjul

1. FØLGE MED – OBSERVERE.

Gjelder alle som arbeider i barnehagen

For å avdekke mobbing, må personalet være der barna er, observere det som skjer og lytte etter det som blir sagt.

I barnehagehverdagen må personalet være særlig oppmerksomme i frileksperiodene ute. Når barna er ute kan det være vanskelig for personalet å oppdage hva som skjer, fordi barna er fordelt over et stort område og det er lettere for dem å «stikke seg vekk» - ute av syne for personalet.

I rollelek er det viktig å være oppmerksom på hvilke roller som blir tildelt, og om barna veksler på å bestemme retning og innhold i leken. Når barn konsekvent blir tildelt de rollene med lavest status, kan dette være et tegn på at de ikke blir inkludert og betraktet som verdifulle av de andre barna i leken. (Hvilke roller som er lavest status må observeres og vurderes, da dette kan endre seg)

Mobbing kan være vanskelig å oppdage. Personalet må være «særlig oppmerksomme på barn som trekker seg tilbake, er triste eller frustrerte/opprørte eller som ikke ønsker å delta i aktiviteter, barn som har problemer med å finne seg venner eller å få innpass i sosiale aktiviteter, og barn som ekskluderes fra sosiale grupperinger eller som utsettes for negative handlinger fra andre barn» (Cosmovici, Idsøe & Roland 2017).

Eksempler på ulike typer verktøy vi kan bruke i barnehagen:

- **Barnesamtaler** kan gjennomføres med de største barna i barnehagen, en til to ganger i året, for å få bedre forståelse for hvordan barna trives og opplever barnehagehverdagen.
- **Løpende protokoll** kan være nyttig når vi ønsker å observere et bestemt utviklingsområde; eksempelvis hvordan barnet prøver å få og opprettholder kontakt med andre barn.
- **Loggbok** kan brukes ved at vi skriver ned det viktigste som skjer i løpet av en gitt periode. Dette kan være ulike situasjoner, aktiviteter o.l. hvor vi ønsker å få mer informasjon om ulike barn-barn relasjoner eller barn-voksne relasjoner.
- **Aktivitetsskjema** kan være nyttig dersom vi ønsker å undersøke hvilke aktiviteter barna velger i f.eks. frilek. Dette kan danne grunnlag for forståelse for hvorfor noen barn foretrekker hverandre og enkelte strever med å få innpass.
- **Sosiogram** kan undersøke forhold mellom flere personer i en gruppe. Ved å bruke denne metoden over tid kan det gi oss et bilde på hvem som går sammen med hvem, og hvem som ofte blir stående utenfor.
- **Vennskapsbuss**. Her bruker vi bilder av barna, og barnet vi snakker med får velge med seg fire barn i bussen når de er «sjåfør». Ved hjelp av et avkrysningskjema kan vi avdekke om noen barn blir valgt få ganger eller ikke blir valgt, og kan ta tak i dette.
- **TRAS**; Tidlig registrering av språkutvikling (samtykke fra foreldre innhentes i forkant).
- **Alle Med**; Kartlegging av barns sosiale mestring (samtykke fra foreldre innhentes i forkant).

2. GRIPE INN.

Gjelder alle typer negative hendelser og tegn på mobbeatferd. Gjelder alle som jobber i barnehagen.

Personalet skal gripe inn umiddelbart for å stoppe situasjoner som pågår, for eksempel:

- Stoppe barn som dytter, slår, sparker et cetera.
- Stoppe og veilede barn som snakker krenkende til andre barn, for eksempel fornærmelser, trusler, erting og kallenavn.
- Stanse utestenging/ekskludering ved for eksempel å gå aktivt inn i lek/støtte barna i lek og aktiviteter.

Personalet må:

- Samtale med barna om hvordan det føles for dem selv og andre.
- Ta opp ulike temaer som omhandler hvordan vi er mot hverandre, for eksempel i samtaler, samlinger, dramatiseringer og fortellinger.
- Hjelp barna til å finne handlingsalternativer gjennom undring og åpne spørsmål.

Personalet har et felles ansvar for å samarbeide om å sikre at ingen barn blir krenket av ansattes ord eller handlinger. Alle ansatte har et ansvar for å si fra til hverandre, på en respektfull og saklig måte, dersom man reagerer på deres holdninger og handlinger.

3. VARSLE.

Gjelder alle som arbeider i barnehagen.

Dersom en ansatt avdekker at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal den varsle styrer eller pedagogisk leder umiddelbart.

Dersom en ansatt blir oppmerksom på at en annen ansatt i barnehagen utsetter et barn for krenking, som mobbing, vold, diskriminering og trakassering, skal vedkommende straks varsle styrer/eier.

4. UNDERSØKE.

Styrers ansvar i samarbeid med pedagogisk leder

Det er barnets opplevelse som skal anerkjennes og legges til grunn. Det er viktig å lytte til det barna forteller og signaliserer, og også lytte til foreldrene dersom barnet har fortalt om episoder til dem eller på annen måte signalisert at det er noe som er leit i barnehagen. Undersøkelse, for å finne ut hva som faktisk har skjedd, skal igangsettes snarest mulig. Pedagogisk leder tar initiativ til å reflektere sammen med personalet over om det finnes «oppretholdende faktorer» i miljøet rundt barnet, i henhold til teorien og modellen til Thomas Nordahl (s. 7).

5. SETTE INN TILTAK/AKTIVITETSPLAN.

Styrers ansvar i samarbeid med pedagogisk leder

Styrer sørger for at aktuelle foresatte blir kalt inn til møte, hver for seg, og får informasjon om situasjonen. De foresatte inviteres til å fortelle hvordan de opplever situasjonen. Foresatte og styrer/pedagogisk leder blir enige om hva som skal gjøres videre, - tiltak i barnehagen og/eller hjemme. Det vurderes om det er hensiktsmessig å kalle inn til felles samtale med foresatte for «begge parter». Tiltak kan også involvere for eksempel pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT). Styrer skal sikre at tiltak blir satt i verk på avdelingene.

Pedagogisk leder har ansvar for å følge opp aktivitetsplanen og veilede personalgruppen, på sin avdeling.

Benytt vedlagt aktivitetsplan når mobbing er avdekket.

IVARETA ALLE INVOLVERTE NÅR MOBBEATFERD AVDEKKES

Ved mobbeatferd er det ofte flere barn i ulike roller involvert. Det kan være den som utfører mobbeatferden, den som er offer for mobbeatferden, «medløpere» og tilskuere. Det er viktig at personalet ivaretar alle disse barna, og samtaler med dem om hva som har skjedd.

- **Den ansatte som var til stede** da noe skjedde må hjelpe barna til å reformulere hendelsen og sette ord på det som skjedde. Bruk åpne spørsmål slik at barna får bruke «egne ord» og deltar aktivt i refleksjonen over hva som skjedde, hvordan det føles for henne/ham og for de involverte, og hvordan det er lurt å handle for at alle skal ha det bra. Slike samtaler gir barna mulighet til medvirkning på egen hverdag.

Eksempler på spørsmål:

o Hva skjedde?

o Hva tenker du om det som skjedde?

o Hvordan tror du hun/han (navn) opplevde det? Hvilke følelser tror du hun/han hadde? /har?

o Hvordan kan vi få det til slik at alle har det bra?

o Hva kan vi gjøre dersom vi ser at noen ikke får være med/har det bra?

- Hjelp barn som har vært utsatt for mobbeatferd til å få positive opplevelser som kan skaffe dem positiv oppmerksomhet fra de andre barna.

- Vær bevisst på sammensetning av smågrupper, og hjelp involverte barn «på begge sider» til å få gode opplevelser sammen, som hjelper dem til å bli kjent med hverandre på nye måter (eks tur).

FOREBYGGE

Den aller viktigste innsatsen for å motvirke mobbeatferd, er det generelle arbeidet personalet gjør med å skape et godt og trygt barnehagemiljø. Et miljø der de voksne er tilgjengelige og aktive sammen med barna, og hvor personalet ser, hører og involverer seg.

Mobbeatferd kan forebygges ved at kompetente voksne legger til rette for utvikling av gode sosiale ferdigheter, og skaper et aksepterende og inkluderende miljø med et godt og åpent samarbeid med de foresatte. Barnehagen må ha en tydelig holdning til at mobbeatferd ikke er akseptabel atferd. Negativ atferd må stoppes og avlæres, og det er de voksnes ansvar at det blir gjort. Både de ansatte i barnehagen og barnas foresatte.

«Et trygt barn med et godt selvbilde har ikke behov for å hevde seg og danne en egen tilhengerflokk. Et selvtrygt barn er heller ikke et lett offer. De står sterkere imot hvis noen plager dem, og klarer å sette grenser» (Tanja Wibe-Lund 2015). Å arbeide for at alle barn skal ha et godt og trygt selvbilde – en god selvfølelse, er derfor en viktig oppgave for barnehagen i samarbeid med barnas foresatte. Et godt og trygt selvbilde betyr at barn er trygge på at de er verdifulle som den de er, og at de er gode nok, uansett. For å sikre dette er det nødvendig med voksne som bekrefter og anerkjenner barnet. Alle barn skal kjenne at det er voksne i barnehagen som liker dem.

Styrer:

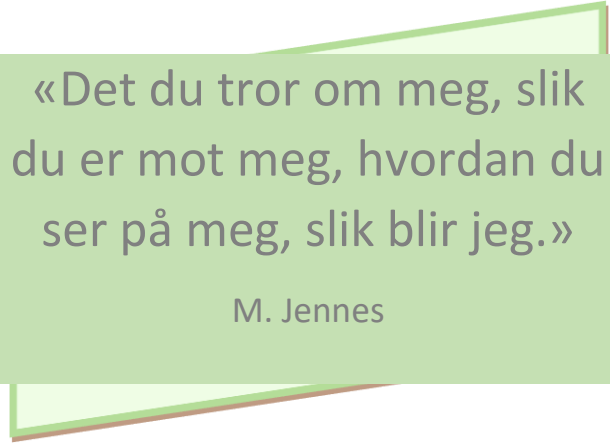
- Ansvar for å sikre at personalet har nødvendig kompetanse.
- Ansvar for at plan for trygt og godt barnehagemiljø årlig blir gått igjennom og evaluert med personalet. Og revideres i samarbeidsutvalget hvert 3. år.
- Informere om planen på foreldremøter.

Pedagogisk leder:

- Ansvar for at plan for trygt og godt barnehagemiljø blir arbeidet med på avdelingene.
- Ansvar for å informere og veilede de andre ansatte på avdelingen.

Hele personalet:

- Alle har ansvar for å arbeide i henhold til planen.

«Det du tror om meg, slik du er mot meg, hvordan du ser på meg, slik blir jeg.»

M. Jennes

Samarbeid mellom hjem og barnehage

Barnehagen skal gi barn under opplæringspliktig alder gode utviklings- og aktivitetsmuligheter i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem (Barnehageloven §1 Formål)

Foresatte er de viktigste rollemodeller i et barns liv. Det er de som har ansvaret for barnets oppdragelse. Foresatte har et personlig ansvar for *sine* barns adferd og trivsel, og de er medansvarlige for hvordan barna oppfører seg i barnehagen.

Barnehagen representerer et komplementerende miljø i forhold til hjemmet. Barnet skal i barnehagen videreutvikle det som er grunnlagt hjemme. Samarbeid mellom personalet og foresatte er en selvfølgelig del av barnehagens arbeid. Barnehagen skal bistå hjemmene i deres omsorg og oppdrageroppgaver, og på den måten skape et godt grunnlag for barnas utvikling.

Foresatte har en viktig rolle i forhold til å avdekke et barns endrete adferd og føre dialog med barnehagen om dette. Det er lav terskel for å melde ifra til barnehagen dersom foresatte avdekker endret adferd eller mistrivsel hos barnet.

Foresatte kan forebygge mobbeatferd ved å:

- Være bevisst på hvordan andre barn og foresatte omtales.
- Være bevisst på å være gode rollemodeller i handling og i kommunikasjon innad i familien, og ute i sosiale sammenhenger, for eksempel på fotballkamp og i trafikken.
- Være engasjerte også i de andre barna.
- Be barn med seg hjem, la barna treffe hverandre i en annen setting enn den de er vant til i barnehagen.
- Prate med barna sine om hvordan de har det og hvordan det er greit å oppføre seg.
- Delta på foreldremøter hvor inkluderende holdninger og handlinger og mobbing er tema. Her avtales gjerne regler og tiltak for å sikre at alle barn (og foresatte) skal føle seg inkludert. For eksempel regler for bursdagsinvitasjoner og opprettelse av gruppe på Facebook for foreldre på avdelingen.
- Følge opp reglene og tiltakene som er avtalt på foreldremøter.
- Sammen med personalet i barnehagen ha fokus på å oppdage og stoppe alle former for negative handlinger og begynnende mobbeatferd, slik at det ikke utvikler seg til uheldig samhandlingsmønster som over tid resulterer i mobbing.

Viktig å tenke gjennom:

- Hvordan ville du ha likt at ditt barn er det eneste som aldri blir bedt i bursdag?
- Hvordan ville du likt at du og ditt barn overses eller omtales negativt av andre foresatte?
- Hvordan ville du likt at du og ditt barn diskuteres rundt andres middagsbord?
- Hvordan ville du likt at ditt barn blir kommentert negativt i garderoben mens det hører på?
- Hvordan ville du likt at ditt barn aldri blir bedt med andre hjem

Samarbeid med andre instanser

For å fremme et trygt og godt barnehagemiljø og forebygge og håndtere mobbing og andre krenkelser, kan det være hensiktsmessig med et nært samarbeid med andre instanser i kommunen. Eksempel: PPT, Barnevern, Helsestasjon og skole/skole fritids ordning (SFO). Bekymring rundt enkeltbarns utvikling og trivsel kan tas opp i tverrfaglig team og/eller tverretatlig team. Teamene er barnehagens tverrfaglige drøftingsteam. Andre aktuelle fagpersoner kan inviteres inn ved behov.

Kontinuitet/ årshjul

For å holde kontinuitet i arbeidet med planen vil den årlig være tema på personalmøter eller avdelingsmøter og på foreldremøter.

Siden som omhandler foresattes rolle, og hva de kan gjøre for å forebygge mobbing, vil bli sendt ut til alle nye barn som starter i barnehagen. Hele handlingsplanen vil ligge på barnehagens hjemmesider.

Kilder:

- Plan for trygt og godt barnehagemiljø i barnehagene i Mandal
- Rammeplan for barnehagen
- Mobbeadferd i barnehagen (Ella Cosmovivi Idsøe og Pål Roland).
- Thomas Nordahl – forelesning «inkluderende barnehage- og skolemiljø».
- FUB (Nasjonalt foreldreutvalg for barnehager) sitt hefte om mobbing.
- Ingrid Lund – Forskningsrapport

Mal for aktivitetsplan

AKTIVITETSPLAN VED MISTANKE/KJENNSKAP TIL AT BARN IKKE HAR DET TRYGT OG GODT I BARNEHAGEN (Aktivitetsplikt barnehageloven Kap 8, § 41-43)

Barnets navn: _____

Født: _____

Barnehage: _____

Dato: _____

Hva skal denne planen løse?

(Barnets navn) har rett til et trygt og godt barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel, lek og læring. (Barnehagens navn) har (dato) fått vite av (hvem)/har funnet ut ved hjelp av (hvordan) at (barnets navn) ikke har det trygt og godt i barnehagen, fordi (skriv hva som er utfordringen basert på barnets eller melderens oppfatning).

Hva opplever barnet?

(Har barnet uttalt noe om saken? Hvis barnet kan uttrykke seg om hva som er utfordringen og hva han/hun tror vil hjelpe av tiltak, så skrives dette ned her).

Hovedmål med aktivitetsplanen:

(Hva ønsker vi å oppnå for barnet?) Hva skal gjøres/hva er gjort? Hvordan?

Ansvarlig person, Dato

HVA SKAL GJØRES? HVA ER GJORT?	HVORDAN?	ANSVAR	DATO
FØLGE MED	<i>Observasjoner, samarbeid med foreldre, samtaler med barn, rutiner for tilstedeværelse i barnegruppa.</i>		
MELDE FRA	<i>(Ansattes navn) har varslet (daglig leders navn) har varslet barnehageeier (navn). Avviksmelding?</i>		
UNDERSØKE	<i>Beskriv hvordan dere undersøker saken (f.eks. ved observasjoner, ståstedsanalyse, barnesamtaler, kartlegging, foreldresamtaler, pedagogisk analyse, etc.)</i> Plikten til å undersøke innebærer at barnehagen undersøker barnet sin opplevelse av barnehagemiljøet, ikke at barnehagen skal skaffe og vurdere bevis for eller mot at barnet er blitt krenka. Få fram fakta om situasjonen og bakgrunnen for barnets opplevelse av barnehagemiljøet.		
BESKRIVELSE AV PROBLEMET.	<i>Beskriv hva som er kommet frem under undersøkelsen – klargjøre hva man har sett, hørt eller fått mistanke om</i>		
TILTAK DELMÅL	<i>Beskriv ulike tiltak og delmål for å nå frem til hovedmålet. Pedagogisk analyse.</i> Tiltakene kan være på individnivå, på systemnivå eller rettet mot foresatte.		
EVALUERING AV TILTAK	<i>Hvordan skal målene og tiltakene evalueres? Tiltak som ikke når fram? PPT involveres. NÅR skal tiltakene evalueres og eventuelt justeres? DATO svært viktig!</i>		
ANNET	<i>Eventuelle andre opplysninger som er viktige i saken.</i>		

Mal for observasjonlogg

Hva har jeg sett/ hørt	Hvem gjelder det	Når	Tiltak	Signatur

Mal for undersøkelse ved mistanke om at en ansatt i barnehagen har krenket et barn

Skjerpet aktivitetsplikt §43

Varsling til styrer	Gjelder ansatt	Barn	Dato/Sign
Varsling fra styrer til barnehageeier	Gjelder ansatt	Barn	Dato/Sign
Varsling til kommune direktør om styrer	Gjelder styrer	Barn	Dato/Sign
Varsel til foresatte	Navn	På hvilken måte er varslet gitt?	
Varsler, dato			
Beskriv hvordan barnet beste er blitt ivaretatt			
Hvordan er saken blitt undersøkt			

Mal for varsling ved mistanke om at en ansatt i barnehagen har krenket et barn

Skjerpet aktivitetsplikt §43

Fylles ut så raskt som mulig etter hendelsen.

Varsling til styrer	Gjelder ansatt		Barn
Varsling fra styrer til barnehageeier	Gjelder ansatt		Barn
Varsling til barnehageeier om styrer	Gjelder styrer		Barn
Undersøkelse: Beskrivelse av krenkelsen: Fakta Dato Klokkeslett Sted			
Beskriv hvordan barnet er blitt hørt			
Har barnets foresatte fått beskjed om at styrer/barnehageeier er blitt varslet?	JA		
	NEI		
Varsler, dato Sign.			

Tiltak når ansatte krenker barn

	Oppgaver	Ansvar	Forslag til dokumentasjon
1	Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn utsettes for krenkelser.	Alle	
2	Ved mistanke om eller kjennskap til en som arbeider i barnehagen krenker barn, skal den ansatte straks melde ifra til styrer.	Alle	Notat vedr krenkende handling
3	Styrer melder fra itl kommune direktør.	Styrer	Referat
4	Dersom en som arbeider i barnehagen får mistanke om eller kjennskap til at styrer i barnehagen krenker et barn, skal vedkommende melde ifra til assisterende styrer.	Alle	
5	Assisterende styrer melder fra itl kommune direktør.	Ass. styrer	Referat
6	Stoppe krenkelsen og ha samtale med den ansatte for å skaffe informasjon og undersøke hendelsen	Styrer	Referat
7	Samtaler med barnet som opplever seg krenket for å skaffe informasjon og gi støtte. Barnehagen skal sikre at barnets egen subjektive opplevelse kommer frem.	Styrer/ ped.leder	Referat
8	Samtaler med foreldre til barnet som er/ opplever seg krenket. Barnehagen har ansvar for å legge til rette for et godt samarbeid når det gjelder tiltak som skal gjøres.	Styrer/ ped.leder	Referat
9	Vurdering av tiltak gjøres i samarbeid med eier/ HR avdelingen	Styrer og eier	Referat
10	Tiltaksplan utarbeides. På bakgrunn av undersøkelsene samtale og observasjonene lages en tiltaksplan som forelegges den ansatte.	Styrer/ eier	Tiltaksplan
11	Samtale med foreldre til barnet det det gis informasjon om hele eller deler av tiltaksplan. (Hvis saken defineres som en personalsak, gjelder taushetsplikten for de tiltak som omhandler arbeidsrettslige forhold)	Styrer	Referat
12	Oppfølgingssamtale med barnet.	Ped.leder/ styrer	Referat
13	Vurderingssamtale med den ansatte hvis ansettelsesforholdet fortsatt er gjeldende	Styrer/ eier	Referat

Rutine ved mistanke eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Hva?	Ansvar	Frist	Merknad
Å gripe inn dersom det er en pågående situasjon, og håndtere den hensiktsmessig	Den som observerer.	Straks.	Ansatte som skal snakke med barna bør ha en god relasjon til dem.
Melde fra til styrer når en har mistanke eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø	Den som observerer/ har kjennskap til det.	Straks eller snarest, avhengig av alvorlighetsgrad.	Aktuelle vedlegg: Undersøkelogslogg
Det meldes direkte fra til styrerassistente eller barnehageeier dersom det er styrer som krenker et barn.	Den som observerer.	Straks eller snarest, avhengig av alvorlighetsgrad.	Aktuelle vedlegg: Undersøkelogslogg og varslingskjema
Styrer melder fra til kommunedirektøren i alvorlige saker og dersom det er en ansatt som krenker barn.	Styrer.	Straks.	
Foreldre til de involverte barna informeres.	Styrer/ped.leder, evt. kommunedirektør.	Straks styrer/ kommunedirektør er kjent med meldingen.	
Undersøkelser igangsettes.	Styrer/ped.leder, evt. kommunedirektør.	En uke etter melding er mottatt.	Aktuelle vedlegg: undersøkelogslogg, barnesamtale, kartlegging av relasjon, vennskapsbussen.
Utarbeide skriftlig plan.	Styrer/ped.leder, evt. kommunedirektør.	Innen rimelig tid; når undersøkelse er ferdig	Aktuelle vedlegg: Aktivitetsplan
Tiltak iverksettes	Styrer/ped.leder, evt. kommunedirektør.	Innen rimelig tid; når tiltaksplan er utarbeidet.	Kan være aktuelt å koble på andre instanser som kan bidra og/eller drøfting i pedagogisk team.

Evaluering av tiltak.	Styrer/ped.leder, evt. kommunedirektør.	Settes i samarbeid med foreldre.	Aktuelle vedlegg: Aktivitetsplan
Tiltak følges opp helt til barnet har et trygt og godt barnehagemiljø.	Styrer/ped.leder, evt. kommunedirektør.		
Når arbeidet med en sak avsluttes drøfter barnehagen og involverte parter hvordan saken ble håndtert.	Styrer/ped.leder, evt. kommunedirektør.	To uker etter avsluttet sak.	

Sjekkliste for barnehagens psykososiale barnehagemiljø.

Spørsmål	Ja, alltid	Ja, oftest	Nei, sjelden	Nei, aldri	Tiltak	Evaluering
Er de ansatte i barnehagen anerkjennende og støttende til barns initiativ?						
Blir alle barn lagt merke til i like stor grad, uavhengig av atferd?						
Får noen barn stadig positiv oppmerksomhet, mer enn andre barn?						
Får noen barn stadig negativ oppmerksomhet, mer enn andre barn?						
Har det utviklet seg mønster om hvilke barn som gis troverdighet fra ansatte lettere enn andre, for eksempel i forklaring av konflikter?						
Er det noen barn i gruppa som ansatte kontakter og finner på flere aktiviteter med enn andre barn?						
Er det noen barn i gruppa som ansatte er i mindre kontakt med, eller i mindre grad deltar i aktiviteter med?						

Klarer vi å involvere alle barna i fellesskapet – for eksempel i praten rundt bordet ved måltider?						
Har vi ansatte større tålmodighet med enkelte barn i gruppa enn andre?						
Blir noen barn raskere avbrutt/avvist av oss ansatte enn andre når de tar kontakt med oss?						
Er vi ansatte bevisst på at barn ikke alltid klarer å skille mellom spøk/ironi?						
Er samspillet mellom barna imellom preget av likeverdighet og veksling mellom hvem som bestemmer og hvem som får være med?						
Er det en trygg og avslappet tone preget av humor, spontanitet, oppmuntring og glede i barnehagen?						
Er vi ansatte gode rollemodeller i måten vi henvender oss på til barna, foreldrene og hverandre?						
Er noen barn alene i leken (over tid)?						
Forekommer det ekskludering av enkeltbarn over tid?						

Trives barna i vår barnehage?						
Er de ansatte autoritative voksne?						
Er det fysiske miljøet tilrettelagt for lek?						
Kommer barns beste alltid først?						
Blir barn delt i små grupper i løpet av dagen?						

(Kilde: Ingrid Lund, «De er jo bare barn» - om barnehagebarn og mobbing)

BARNESAMTALER

Dato:

Barnets navn:

Avdeling:

Alder:

Voksen som gjennomfører samtalen:

☒ Hva liker du å leke med i barnehagen?

☒ Kan du være med å bestemme hva dere skal gjøre i barnehagen?

☒ Lærer du nye ting sammen med de voksne og barna i barnehagen?

☒ Er barna i barnehagen snille med hverandre?

☒ Er det gøy å være i barnehagen?

☒ Hvem er det gøy å leke med?

☒ Har du en god venn i barnehagen?

☒ Hva leker du med? Hvor liker du å leke?

☒ Kan du bestemme hvem du skal leke med i barnehagen?

☒ Hører de voksne på deg når du snakker?

☒ Vet de voksne hva du liker å gjøre?

☒ Er det noen(voksne) som leker mye med deg?

⌘ Vil du at de voksne skal leke mere med deg?

⌘ Sier de voksne Hei til deg?

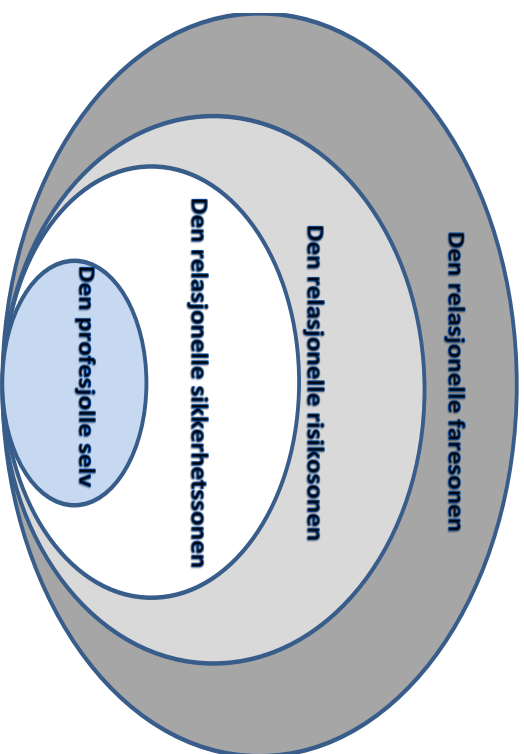
⌘ Er det en av de voksne du liker ekstra godt?

Avslutte samtalen med å tegne favoritt stedet i barnehagen

RELASJONSBAROMETER

Relasjonell sikkerhetssone:

Relasjonell risikosone:

RELASJONELL SIKKERHETSSONE = GOD RELASJON

(Barn du forstår, er glad i. Barn du gir privilegier.

Barn du viser interesse/ engasjement for)

RELASJONELL RISIKOSONE = IKKE VELDIG NÆR KONTAKT

(Barn som sjelden/aldri tar kontakt med deg. Barn du sjelden/aldri

tar kontakt med. Barn du ikke alltid forstår)

RELASJONSBAROMETER

